

Црквена ојштина Грбице

СВЕТИ ВАСИЛИЈЕ ВЕЛИКИ

БЕСЕДА О ВЕРИ

1. За богољубиву душу је благочастиво да се стално сећа на Бога. Она таквим сећањем не може да се насити. Међутим, у сваком случају је смело речима описивати оно што се тиче Бога, с обзиром да разум далеко заостаје за достојанством теме, а реч, опет, нејасно изражава мислене ствари. Кад већ и наш разум заостаје за величином теме и кад су речи ниже и од самог разума, није ли неопходније ћутање, како се не би помислило да чудесности богословља прети опасност због низости речи? У сва словесна бића је по природи посејана жеља да прослављају Бога, премда су сва подједнако немоћна да долично о Њему говоре. Премда се ми разликујемо једни од других у ревновању за благочашће, ипак нико није толико помрачен самообманом да би сматрао да је достигао сам врх схватања. Напротив, очигледно је да уколико човек напредује у познању, утолико више осећа своју немоћ. Такав је био Авраам, такав је био и Мојсије. Нашавши се у могућности да виде Бога (по мери човека), они су се у највећој мери унизили: Авраам се назвао прахом и пепелом (Пост. 18,27), а Мојсије је говорио да је слабог гласа и мутав (Изл. 4,10), будући да је видео немоћ свог језика и неспособног да служи величини поиманог. Међутим, пошто је сада сваки слух отворен за слушање богословља и пошто га се Црква не може наситити, што потврђује проповедник, који каже да се ухо не може наслуша (Проп.1,8),

Црквена ојштина Грбице

неопходно је да и ми говоримо сразмерно својим силама. Ми, међутим, нећемо рећи колико би могло да се каже о Богу, него колико је нама могуће. Иако погледом не можемо да обухватимо васцело пространство између неба и земље, ми не одустајемо да гледамо оно што можемо. И ми ћемо сада скромним речима испунити дужност према побожности, док ћемо величини природе препустити победу над сваком речју. Ни анђелски језици (ма какви били), ни арханђелски језици, чак и кад би се сјединили са васцелом словесном природом, не могу да изразе ни најмањи део величине о којој говоримо, а камоли да се упореде с целином. И ти, уколико хоћеш да говориш или да слушаш нешто о Богу, одвоји се од свога тела, одвоји се од телесних чула, напусти земљу, напусти море, учини да ваздух буде испод тебе, занемари годишња доба, поредак времена и украсе земље, уздигни се изнад етера, прођи поред звезда, поред њихових чудеса, њихове красоте, величине и користи коју чине васељени, поред њиховог благоустројства, светлости, положаја, кретања, поред њихових узајамних веза и растојања. Прошавши све словом, узвиси се над небом. Уздигавши се над њим, ти самим разумом проматрај тамошње лепоте: наднебеске војске, хорове анђела, старешинство арханђела, славу господства, превасходство престола, сила, начала и власти (уп. Кол. 1,16; Еф. 1,2). Прошавши све, уздигни се својим помислима изнад васцеле творевине, узнеси свој ум изван њених граница и замисли постојану, непокретну, непромењиву, бестрасну, просту, несложену, нераздељиву Божанствену природу, неприступну светлост (1.Тим. 6,16), неизрециву силу, безграничну величину, лучезарну славу, жељену благод, неупоредиву лепоту која снажно пробада рањену душу, али се не може долично изразити речима.

2. Тамо су Отац, Син и Свети Дух, нестворена природа, владичанско достојанство, природна благод. Отац је начело свега, узрок постојања бића, корен живих, из кога је проистекао извор живота, мудрост, сила, непромењиви образ невидљивог Бога (Кол. 1,15), од Оца рођени Син, живо Слово, сушти Бог и сушти у Бога (уп. Јн. 1,2), сушти, а не присаједињени, који постоји пре свих векова и који није касније створен, Син, а не твар, Створитељ, а не творевина, који јесте све што је и Отац. Син, рекох, и Отац. Сачувај лична својства. Будући да је

Црквена ојшћина Грбице

сушти Син, Он јесте све што је и Отац, сагласно речима самог Господа: Све што има Отац моје је (Јн. 16,15). И заиста, Образу припада све што постоји у Праобразу. Видесмо славу Његову, славу као Јединороднога од Оца, каже јеванђелист (Јн. 1,14). Другим речима, чуда Њему не беху дата по дару и благодати, него по природном учешћу Сина, који има достојанство Очевог Божанства. Примање је заједничко обележје творевине, док је поседовање природно својство Рођенога. Он, дакле, као Син, природно поседује оно што је Очево. Као Јединородни, Он у самом себи има све у свеукупности, ништа не делећи са другим. И самим називом "Син" ми се учимо да учествује у Очевој природи. Он није саздан заповешћу, него је нераздељиво засијао из суштине. Он је ванвремено сједињен са Оцем. Он му је једнак по благодати и сили и има с Њим заједничку славу. Шта је Он друго, ако не печат и образ који у себи показује васцелог Оца? Нека ти, пак, оно што касније казује кроз телесно устројство, узевши га у домостроју људског спасења (које је извршио након што нам се телесно показао), тј. да је послат (Јн. 5,36), да ништа не може да чини сам од себе (Јн. 5,30), да је примио заповест (Јн. 10,18), и слично, не буде разлог да унижаваш (Његово) Божанство као Јединородног. Јер, снисхођење твојој слабости не значи умањење достојанства Силнога. Напротив, природу схвати богодолично, а смирене речи прихвати домостројитељски. Међутим, кад бисмо желели да исцрпно о свему беседимо, предмет би нас неприметно увео у велико, па чак и небројено мноштво речи.

3. Међутим, вратимо се на предложену тему, тј. да разум који се очисти од вештаствених страсти и који напусти чак и сваку мислену твар (тј. који као риба из дубине изађе на горњу површину и доспе до места које је чисто и од твари), може да поред Сина и поред Оца угледа и Духа Светога, који суштински и по природи и сам има све, тј. и благодат, и правост, и светињу и живот, с обзиром даје речено: Дух твој благи (Пс. 142,10), и опет: Дух прав (Пс. 50,12) и опет: Духа Светога (Пс. 50,13). И апостол говори: Закон Духа живота (Рим. 8,2). Ништа од наведенога Он није задобио, нити је ишта касније проистекло. Од ватре се не може одвојити својство да греје, нити од светлости да светли. И од Духа је неодвојиво својство да освећује и оживотворује, те да је благодат и правост. Дух, дакле, обитава у блаженој природи, не прибројавајући се

Црквена ојштина Грбице

мноштву, него сагледавајући се у Тројици. Он се не садржи у мноштву, него се јединично обзнањује. Као што је Отац један и Син један, тако је један и Свети Дух. Духови за служење у сваком чину представљају мноштво, које се тешко може избројати. Услед тога, немој у творевини тражити Онога ко је изнад творевине. Немој спуштати Оног ко освећује до оних који се освећују. Дух испуњава анђеле, испуњава арханђеле, освећује силе, оживотворава васељену. Он се раздељује васцелој твари и свако му на различите начине бива причастан. Па ипак, Он се не умањује због мноштва причасника. Иако свима даје своју благодат, Он ништа не губи због оних који примају: и они се испуњавају и Он не бива осиромашен. Озарујући тела која му на различите начине бивају причасна, сунце се не умањује због њих. Ни Дух се не умањује и не раздељује, премда свима даје од своје благодати. Он свакога просвећује за схватање Бога, надахњује пророке, умудрује законодавце, усавршава свештенике, укрепљује царе, ствара праведнике, велича целомудрене, пружа исцељење, оживљује мртве, ослобађа заточене, усиновљује отуђене. Наведено чини кроз горње рођење. Уколико узме верујућег цариника, Он га показује јеванђелистом. Уколико се настани у рибару, чини га богословом (Мт. 4,18-19). Уколико нађе покајаног прогонитеља, чини га апостолом незнабожаца, проповедником вере и изабраним сасудом (Дап. 9,15). Њиме слаби постају јаки, убоги богати, а неуки мудрији од мудраца. Павле је био слаб, али су присуством Духа знојави убруси од његовог тела исцељивали оне који су их примали (Дап. 19,12). И Петар је био обавијен slabим телом, али је благодат Духа, обитавајући у њему, чинила да сенка која је падала од њега прогони болест од страдалника (Дап. 5,15). Убоги су били и Петар и Јован, будући да нису имали "ни сребра ни злата" (Дап. 3, 6). Па ипак, они су даривали здравље које је драгоцене од златника. Иако је од многих добијао златнике, хроми је и даље остајао сиромашан. Међутим, када је од Петра примио благодат, престао је да проси. Скачући као јелен, он је прославио Бога (Дап. 5,68). Јован није познавао световну мудрост, али је силом Духа изговорио речи у које никаква мудрост не може да проникне. Дух пребива на небу, али и земљу испуњава. Он је свуда присутан, али се ничим не може обухватити. Он васцело обитава у свакоме и васцело пребива са

Црквена ојштина Грбице

Богом. Он не предаје дарове као слуга, него власно раздељује благодат, с обзиром да је речено: Делећи свакоме понаособ како хоће (1. Кор. 12,11). Иако се шаље по домостроју, Он дејствује самовласно. Помолимо се да обитава у нашим душама и да нас никада не напусти, благодаћу Господа нашега Исуса Христа, коме нека је слава и сила у векове векова. *Амин.*